

33502

BCA Cluj - Central Library

BIBLIOTECA POPORALĂ
A "ASOCIAȚIUNII"

Anul XIV.

Nr. 116.

Icoane dela țară

Schițe din viața țărănească

de

PETREA DASCĂLUL

Pretul 4 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată la 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. S. Regele FERDINAND I.

Prezident activ:
Vasilie Goldiș,

Vice-prezident:
Dr. Oct. Russu,

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 30 de fruntași din toate păturile societății românești.

 **E de datoria fiecărui bun
Român să sprijinească „Aso-
ciațiunea“ abonând publicațiile
ei și înscriindu-se de membru.**

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei 1000—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 400—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 200—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 10—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 2—

BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNII.

Anul XIV.

Nr. 116.

Icoane dela țară

Schițe din viața țărănească

de

PETREA DASCĂLUL.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201504488

SIBIIU, 1924.
EDITURA ASOCIAȚIUNII.

Copil răsfațat.

Sau: Dumnezeu nu bate cu bâta....

Oamenii din sat îi ziceau : Miia Surdului. În protocolul botezaților era scrisă : Maria, fiica lui Dumitru Răstoacă. În cartea de dări purta numele : Maria Răstoacă-Surdu.

Era o femeie mărunțică, grăsulie și cu urme de vărsat pe față. Avea un băiat, născut dintr'o dragoste neiertată, și ținea la el mai mult, ca la ea însași. Pentru Niculiță al ei era în stare să se certe cu toată lumea. Și Niculiță era un ștregar fără păreche. Câte rele se nășteau în vecini toate se încăreau în socoteala lui Niculiță. Seara, când se întorceau oamenii dela lucrul câmpului, Miia Surdului știa că are să se certe cu careva dintre vecini. Se găseau lemne în fântână sau o fereastă spartă, un puiu de găină mort, crengi rupte din pomi, nu se mai întreba cine le-a rupt, ei omul cu paguba se îndrepta furios spre casa Miiei Surdului și

dacă punea mâna pe Niculiță, îi lungea urechile nespălate, de pocneau din rădăcină. Atunci să fi auzit sbierăte, văietături, vorbe urâte și înjurături din gura Miei Surdului, care ținea la băiatul ei, ca la ochii din cap.

— „Mă, să nu te mai împingă păcatul, să mai dai în cochilul meu nevinovat și drept, ca lumina soarelui, că ajun, mă, ajun trei Dineri și te pun pe laviță, mă...“, zicea, de câteori Niculiță scăpa schelălăindu-se din mâna cutărui vecin. Și nu era zi lăsată de Dumnezeu, în care Niculiță să nu fie hăpșit, pentru drăciile lui și mai că nu trecea ceas, ca mama lui Niculiță să nu se certe pentru „cochilul“ ei.

Așa a crescut Niculiță mare, făcând rele, huiduit și bătut de vecini, apărat și îndrăgit de mamă-sa.

— „Asta nu-i om..., ăsta-i drac“, ziceau femeile, făcându-și cruce la amintirea numelui său, ca și când ar fi vorbit de Satana.

— „Până-și găsește omul, care să-i facă apele“, spuneau bărbații, când venea vorba de năzdrăvăniile lui. Copiii nici nu îndrăzneau să-i amintească numele, nu cumva să-i audă Niculiță, care era arțăgos și nu suferea dela nime nici o vorbă aspră.

Când se începuse războiul Niculiță împlinea șasesprezece ani. Crescut fără griji, se ridicase ștregarul, că nime nu-i da mai puțin de 18 ani. Mulți tineri înrolați nu se puteau măsura în puteri cu el.

Acum nu mai era Niculiță, care spărgea ferestre și rupea florile pomilor, ci era Niculae al Surdului, care ducea merele din grădinile oamenilor și avea drăguță pe Ana lui Saia, o veveriță, care în grabă-și uitase bărbatul, plecat pe câmpul de luptă.

Îndată după plecarea celor dintâi voynici, ficiori și bărbați, la oaste, Niculae se simția mai la largul lui. De frica celor rămași acasă nu-i prea păsa, iar de dojenile frunțașilor din sat, nici că-l durea capul.

— „Dadă-și popa de biserică și dascălul de școală și mie să-mi dee pace; doar nu mai sunt copil, să mă pună în genunchi pe boabe de fasole“, — răspundea el, de câte ori venea vorbă de muștrările părintelui Zaharie și de ale învățătorului Simion.

A trecut un an, au trecut doi. Oamenii din sat erau tot mai triști, mai apăsati de gânduri.

Cu cât rândurile oamenilor din sat se răreau, supărările și grijile se înmulțiau. Dar cu atât mai mult creștea mai mare îngâmfarea și obrăznicia lui Niculae.

Era desmierdatul femeilor stricate și craiul nopților.

Zilele se scurgeau una după alta, aducând mai fiecare câte-o veste îngrozitoare dela cei duși. Ca trăznetul se lăția câte-o veste despre moartea cutărui fiilor sau bărbat. Satul se cutremura la auzul vestei și lua parte cu mic și mare la jalea celui mort. Numai Niculae nu auzea, nu vedea și nu simția nimica din acest fior, care străbătea satul de-alungul și de-a latul, storcând lacrimi, străpungând inimi, alungând somnul și brăzdând cu plugul durerii fețele celor rămași acasă. Pentru Niculae acum era lumea lume și viața cuib de fericire.

Așa l-a ajuns pe Niculae anul o mie nouă sute șasesprezece, când a împlinit optsprezece ani. Atunci l-au chemat și pe el la oaste. În ziua înrolării a fost petrecut la gară de sughițurile mamei sale și de rânjiturile câtorva haimanale din sat, cari nu se rușinau să-i vâre câte-o sticlă cu rachiu în buzunare.

Dânsul, amețit de beutură și apăsător de neodihna nopților, semăna unui bolnav de friguri, aci galben, ca ceara, aci verde, ca iarba. Când lăsa capul îndărăt pe ceafă, răcnind, ca un smintit, când și-l slobozia în pământ, făcând ca un păcătos.

Ceialalți feciori mergeau spre gară în rânduri frumoase, cântând cântece vitejești, împodobiiți cu flori și petrecuți de toate fețele cinstite din sat.

În fața gării s'a întins o horă mare și însuflețită, de rămas bun, ca să se mai învioroze inimile mamelor, cari nu-și mai puteau lua bătăile dela ochi.

În timpul horei Niculae sta răsturnat pe o grămadă de pietriș, încunjurat de ibovnicile lui, cari se fereau de ochii lumii, lăsând păsturile pe ochi.

Părea că s'a înseninat ceriul de-asupra satului și oamenii erau mai liniștiți după plecarea acestui păcătos de Niculae. Despre unul fiecare, dintre cei plecați mai nou, se mai auzea câte-o vorbă bună, câte-o amintire plăcută, numai Niculae nu mai era pomenit de nime. Ca și când ar fi intrat în pământ, dimpreună cu toate faptele lui. Nu-

mai mamă-sa, Miia Surdului, plângea și se bocea, despletindu-și părul de durere după copilul ei și blăstăma în gura mare pe toți vecinii, zicând, că numai ei i-au pus „cochilul“ bine.

Dar nimeni n'o lua în seamă și durerea ei nu afla răsunet în nici un suflet. Toți se fereau din calea ei și nime nu se găsea să-i spună o vorbă bună, alinătoare. Faptele lui Niculae, cari au adus atâta neliniște și rușine satului, au rămas să fie ispășite de dânsa.

— „Cochilul meu, dragul meu, pare că tu ai omorât pe toată lumea, de nu mai încap de dușmani“, zicea ea, când se vedea atât de părăsită în durerea ei.

Și oamenii n'o vredniceau nici batăr e'un răspuns când îi întreba: „Da ce rău v'o făcut Niculaie, ha? Spuneți-mi, se știu, di ce atâta dușmănie?“

De pe ghemul vremii zilele se desprindeau una după alta. Războiul se întesia tot mai cu putere, flacăările lui se întindeau tot mai larg spre cele patru colțuri ale lumii.

Satul își trăia vieța înfrigurată de spaima măcelului îngrozitor și fiecare suflet

purta în el tremurarea presimțirii rele, care nu lăsa bucuria să se apropie de prag.

Niculae nu mai da nici un semn de viață. Rugăciunile și blăstămurile, cari ieșiau din gura mamei sale, nu ajutau nimic. Niculae nu seria nici un rând, care se liniștea-seă inima plină de griji a mamei. Cine știe, pe unde-i umblau gândurile și a cui icoană o purta în sufletul său înrăit?

Ceice se întorceau de pe front, răniți sau bolnavi, nu aduceau nici o veste despre Niculae al Surdului. Despre fiecare plecat din sat se mai amintea una-alta, despre Niculae nici câtuși de puțin.

Când s'au spart rândurile oștirilor și soldații sătui de-atâtea greutate, nu s'au oprit până a ajuns fiecare la casa lui, Niculae încă a răsărit în sat, într'o bună dimineață de toamnă.

Dar nu mai era Niculae cel lat în spate, legat la trup ca un stejar, ci un schilod învăluit în piele de om viermănos.

Cât ce-a ajuns acasă, boala l-a doborât la pat, din care nu s'a mai sculat.

A bolit șase luni încheiate și părintele Zaharie, care mergea des cu molitfelnicul

subsuoară, ea să-i cetească slujbe de iertarea și deslegarea păcatelor, spunea, că n'a mai văzut om să fie încercat de așa chinuri grele.

În vremea suferinții, afară de câteva rude mai apropiate și câte-o vecină mai iertătoare, nime n'a căleat pragul la Miia Surdului. Ibovnicile lui Niculae, de pe vremea când era tare și mare, nu se mai gândeau la el. În vecini, când se vorbea de boala și chinurile lui Niculae, nime n'auzea un cuvânt de iertare sau milă. Câte-un bărbat mai îndrăzneț în judecată o spunea pe șleau: „Dumnezeu nu bate cu bâta pe om“.

Când, într'o dimineață frumoasă de Martie, clopotul cel mare din turnul bisericii vestea trecerea lui Niculae pe cealaltă lume, în sat nu se simți acel fior, care străpungea sufletele, când câte-un tinăr părăsea această viață prea de timpuriu.

Înmormântarea lui Niculae a trecut ca o întâmplare de puțină însemnătate. Foarte puțini prietini l-au petrecut până la locul de odihnă. Deși părintele ar fi dorit să fie cât de mulți de față, căci s'a pregătit cu o pre-

dică cu pilde din vieața mortului, pilde cari aveau să fie călăuze în drumul celor cari mai trăiesc.

Spuneau ceice au fost de față, că afară de mamă-sa, care se înneca în plâns, doar câte-o lacrimă rățăcită se putea vedea în ochii ascultătorilor. Dar, când a spus părintele, în predica dumnisale, că omul are trei feluri de prieteni și anume: bogăția, neamurile și faptele bune și că omul când moare, mai întâi se desparte de bogăție, care rămâne acasă, apoi de neamuri și cunoscuți, care-l petrec până la groapă și numai faptele bune îl petrec până în cealaltă lume, unde stau mărturie pentru omul, care le-a săvârșit, zice, că n'a rămas ochiu uscat, când părintele a întrebat: — „oare pentru tine, frate Niculae, cari vor fi faptele, cari să-ți stea într'ajutor înaintea ziditorului?“

Zice, că se înneca lumea în plâns și păreau, că se sparg coșurile piepturilor de atâta oftat.

După înmormântare, dacă cineva mai amintea numele celui mort, iute răsuna și osânda:

„Dumnezeu nu bate cu bâta!“

Amintiri din copilărie.

După seceta îndelungată ploaia de peste noapte dădu viață naturii, care încremenise sub arșița dogoritoare a razelor fierbinți și i-se fripse toată vlaga de flacăra uscată a vântului de miazăzi.

Ca un bolnav, după luarea unei medicini alinătoare, livada se îmbujoră la față, iar codrul se trezi din amorțeală, lăsând să crepe coaja mugurilor înspăimântați de cântecul trist, purtător de moarte, al vântului.

Era o dimineată frumoasă, cu un cer limpede și încărcată de parfumul primăverii.

În bătaia razelor dimineții stropii de apă atârnavau pe firicelele de iarbă ca niște diamante într'o cunună verde.

Când globul de aur se ridicase dela culcuș, de-o svârlitură bună, trei inși, în straie de orășeni, cotiră pe după zidul cimiterului, pe potecuța, care duce la fântâna cerbului. Erau trei consăteni, funcționari cu slujbe înalte la oraș, cari veniseră acasă, în locul nașterii, se petreacă marele praznic al Invierii.

La început erau tăcuți, fiecare se veselia de frumusețea naturii reînviată, sorbind cu lăcomie din aerul curat al dimineții.

Ajungând la fântână și-au întins paltoarele pe perina gruietului și cu capetele descoperite stătură în fața globului de foc, ca trei statui înpetrite.

Târziu, când sulilele de foc le înbușoră fața, cel din mijloc, rupse tăcerea:

— „Ce zici, George, de dimineața asta?”

Cel întreat nu răspunse îndată, ci privi în zarea tot mai limpezită a depărtării.

— „Frumoasă dimineață!” — răspunse George, fără să-și întoarcă ochii din partea, în cătrău îi pironise.

Al treilea, care sorbea cu ochii nemărginirea, se amestecă în vorbă:

— „Așa o dimineață dumnezeiască n'am mai văzut din ziua, când am pus steagul treicolor pe un stejar din berceul Blajului. Nu durmisem toată noaptea. Când orologiul bătrânei catedrale vestea miezul nopții, treceam podul Târnavei, având să mă întâlnesc cu ceilalți doi ortaci, la locul numit. După ce l'am legat de vârful celui mai înalt stejar, ne-am întors tiptil, câte unul, acasă,

ne-am luat cărțile subsuoară și am eșit, afară din Blaj pe dealul dinspre Bucerdea, pentru a îndepărta dela noi orice bănuială.

„Când se crepase de ziuă eram pe culmea dealului și noi am fost cei dintâi, cari am salutat, deodată cu zorile zilei, mândrul nostru tricolor. Ne-am descoperit capetele, ca în fața unui altar și am întonat încet, secundați de boarea dimineții Tatăl Nostru tinereții noastre: „Deșteaptă-te Române!“

Abia sfârșise acesta istorisirea și George înfiripă povestea unui început de dragoste:

— „Eram în clasa a patra de liceu. În postul Paștilor am făcut cunoștință cu fata primarului din Ariniș, care locuia undeva sub Curte. Nu puteam dormi seara dacă n'o întâlneam și nu era zi să nu-i scriu câte o mărturisire de dragoste în versuri. În pre-seara, când să ni se dee vacanța de Paști, m'am înțeles cu ea, să nu merg acasă, ci să o cercetez la părinți, promițându-mi, că numai atunci mă va iubi, dacă o ascult. Am și ticluit o scrisoare părinților, în care le-am cerut iertare, că nu pot veni pe Paști acasă, de oarece domnul profesor de clasă, m'a rugat să rămân în Blaj, să-i ajut la unele

lucruri. Am pus scrisoarea în cartea de citire, cu gândul să cumpăr dimineața un plic și să-i dau drumul acasă. Dar să vedeți, lucrul naibii, ce s'a întâmplat! Dimineața, am uitat de scrisoare și profesorul, vrând să ne dea o poezie de învățat în vacanță, ia cartea mea în mână, răsfoiește și dă de epistolă. O cetește. Eu stam ca un sfânt înaintea lui. Isprăvind cu cetitul, împătură scrisoarea, o puse în buzunar și-mi zise:

— „De nu pleci azi acasă, la părinți, le voi scrie eu!“ — „După amiazi, la trenul de trei, am fost cel dintâi la bilet, iar cu fata primarului n'am mai dat față“.

Soarele se ridicase sus pe bolta limpede a cerului.

Cei trei se ridicară de pe așternuturi și, pornind cătră casă, mărturisiră într'o părere:

— „leoana satului, unde am văzut lumina zilei și chipul Blajului, unde ni s'au deschis ochii și inimile, nu vor putea fi șterse decât în ziua, când moartea va pune mâinile reci, spre a ne închide ochii“.

La moara Bebiei.

Măciniș mult ca la moara Bebiei nu se strânge nici la o moară de pe valea Teiului. Din oamenii din depărtări mari și stau cu zilele până să le vie rândul, dar pentru aceea, pe nici unul nu-l auzi plângându-se de vremea perdată. Las, că li-se și plătește oamenilor să aștepte, că făină ca dela moara asta nu găsești nici în oraș. Când vrea Bebea, morarul, să-și mulțumească musafirii, le face făină de cucuruz ca aurul, iar cea de pâne, albă și mărunță, ca pentru colaci. Și Bebea nu se uită cine e bogat și sărac, nu ia seamă, că unul aduce măciniș cu carul, iar altul în spinare, cu măsură de om năcăjit, dânsul pentru toți e morarul cinstit și cinstitor, tuturor se silește să le facă pe voie.

Mai are morarul acesta o fire, care-i atrage pe toți, de pe toate drumurile, ca cu o putere nevăzută. E deschis la vorbă și are pentru fiecare un cuvânt bun, care unge ca uleiul. „Să te legi cu el la rană, atât e de bun“, spun cei ce s'au opăcit la vorbă cu dânsul. Deși e om aproape de șasezeci

de ani și morărește de un sfert de veac, din moara și ograda lui nime n'a ieșit nemulțămît.

Și, Doamne, multă și amestecată lume se mai strânge la o moară! Chiar și la o râjniță și câte nu se întâmplă sau se vorbește, da la o moară, ca a Bebiei, cu patru pietri și cu măciniș dintr'un colț de țară? Incepând dela bogații, cari vin cu cară trase de câte patru boi, ca urșii, până la zilerii, cari aduc mierța de cucuruz subsuoară, dela moșnegii, proptiți în cârji, până la copilandrii urzitori de drăcii și dela babe uitate de vreme, până la fetițele, căroră abia încep să li-se umfle sânii, toți și toate se învârtesc în casa, moara și în ograda largă a Bebiei. Și pe toată puzderia asta de lume pestriță, deosebită, Bebea o împacă, o'nblânzește, o mulțămește.

În munca asta grea, drept, că-l ajută toți ai casei. Morăreasa, lelea Anița, deși cam bolnăvicioasă, pentru tot natul, care-i intră în casă are un zimbet pe buze, iar pentru cei mai norocoși și câte-o plăcintă, care se topește ntre buze. Dânsa, la sfa-

tul doftorilor, nu prea intră în moară, se ferește de praf, dar în casă și prin curte, lelea. Anița e căpitanul.

Mai are Bebea un fecior, pe Dumitru, care-i gol tată-său. Deși a făcut patru ani pe front, nu are nimic din încăpăținarea și sminteala în care au căzut mulți ortaci de-ai lui. Dacă încearcă cineva să-l prindă în mreșile nesupunerii, Bebea cel tinăr, întâi blând, mai apoi aspru, îl ceartă și-l spală, de nu se poate curăți cu toată apa din vad: „mă, de-aceea mi-a ajutat Dumnezeu să scap din ghiarele morții, ca acum să nu mai ascult de nime? De aceea ne-a dăruit Dumnezeu libertatea, ca să ne învrăjbim noi frate cu frate, spre râsul veneticilor?”

Las, că și are Dumitru un piept cât ușa de lat și nește mâni ca lăstarele, așa, că numai avându-l în față te îngrozești, da să te prindă 'ntre ele? Doamne ferește!

Și câtu-i de sdravăn acest fecior n'a atins pe nimenea și n'a făcut rău nimănui, nici câtu-i negru sub unghie. Numoi odată era se cadă în păcat și știe sfântul ce era să se întâmple, dacă nu ieșea tată-so din moară să-l domolească.

Era în vară, cam pe la sfântul Ilie. Sub frăgarul din curte, în jurul mesei, făcută dintr'o peatră roasă de moară, stăteau mulți și ascultau pe-un băiețandru, care le citea din gazetă. Intre ascultători era și fierarul satului, un fierar pripășit de multă vreme în sat.

Dumitru stătea în ușe, ascultând c'o ureche mersul morii, iar cu alta noutățile din gazetă. Fierarul, — se vede treaba îl mânca pielea, — la toată vorba spusă de pe gazetă, dădea din cap în semn de batjocură, ba mai slobozia câte-o vorbă rea la adresa țării. Dumitru îl făcu atent, de câteva ori, să-și țină gura. Fierarul se făcea că n'aude și dă-i mai departe cu vorbele de ocară.

Când spuse fierarul, că pe noi ne pot bate Rușii și pot să ne iee țara, Dumitru răcni odată, de nu s'a mai auzit nici hodorogitul morii: „stăi fierarule, să-ți arăt, câtu-i de slab Românul“, — și puse mâna pe el, ridicându-l de după masă, ca pe-o bulean-dră. Noroc că ieșise Bebea, bătrânul, din moară, că nu știu zău, dacă am mai avea azi fierar în sat.

Am lungit vorba mult, cu năzdravănu' ăsta de Dumitru și gata să-mi uit de fata morarului, de Stana, deși de multeori îmi fuge gândul la ea. Să vă spun cât e de frumoasă, harnică și isteată? Mi-e teamă să nu porniți toți la moara Bebiei și careva dintre D-voastră s'o'mbățați de cap și să ne lase satul pustiu și pe mine..., da, e și ea o fată, ca toate fetele, cum sunt multe și pe la D-voastră. Și mori sunt pe la D-voastră și nu vă pierdeți vremea până la noi, la moara Bebiei. Numai aș vrea ca toată lumea să 'nvețe lucruri bune dela morari, cum învață la noi dela morarul Bebea.

Rânduială ca'n cuprinsul lui Bebea, nu e la nime 'n sat.

Vite bine îngrijite. Galite ciurdă prin curte și în dosul casei o grădinuță ca un rai, în mijlocul ei o stupină, cu două rânduri, de câte zece coșnițe, cu albine multe și miere scumpă.

Și-apoi vieață ce duce morarul ăsta, mai rar duce cinema!

De dimineață, din zori, deodată cu păsăruica, se arată și dânsul în curte, pe la șură, în grajd, în grădină, cu mâna pe lucru, până se ivește cel dintâi om cu măciniș.

Da să te ferească Dumnezeu să te apuce Dumineca fără făină în casă. Nu ți-ar măcina un bob de grâu sau cucuruz, de-ar ști că nu-i mai intri în moară.

Când trage în Liturghie Bebea morarul e cu ficiorul și fată-sa în biserică. Acasă rămâne lelea Anița, să pregătească de mâncare.

Dar pentru aceea curtea lui nu e pustie nici în Dumineci și sărbători. Sub frăgarul din curte se strânge satul jumătate. Și Bebea bătrânul, cu ochelarii pe nas, cetește sătenilor din gazete, ca un dascăl copiilor în școală. Așa l'am pomenit eu pe Bebea morarul și de câte ori trec pe la moara lui îmi scapă câte-un oftat. De-ar fi toți Românii noștri ca Bebea morarul!

Fata Cantorului.

Toată ziua a fost în urma plugului. Descultă, prin bruşii împietriți de sulitele de foc, cari cădeau ca jarul pe pământul setos, Maria, fata cantorului Bremie, a mînat boulenii tineri, pocnind din biciu ca un flăcău. Când a plecat astă-dimineată de acasă, obrazul îi era alb ca zăpada; la întoarcere, pe la ve-

cernie, fața i-se schimbase în culoarea cărămizii. O pârlișe soarele și ea părea că-i făloasă pe această rumeneală, care-i arăta hărnicia.

De altădată, la lucru, Maria era tare închisă, scumpă la vorbă și nu-i auziai glasul decât la întrebare. Azi, nici dânsa nu știa pentruce, atât a fost de veselă, că tatăl său, nenea Eremie, a și întreat-o de câteori:

— „Ce-i cu tine, Mario? Griji, că ăsta nu-i semn bun, să râzi numai așa din senin“.

Mariei nu i-a tăcut gurița cât a fost ziuica de lungă. Aci cânta, fluera; aci vorbea cu juncanii:

— „Hei, dragă, hei, că nu mai e mult nă'n seară și veți căpăta otavă ca iedera, apă ca ghița și vă veți hodini pe pat de paie proaspete, hei, boii mării, hei!“

În loc să aștepte, ca trecătorii să le poștească: „bun lucru“ și-apoi să răspundă cu: „mulțămim D-voastre“, Maria, de departe striga trecătorilor: „mai puteși, mai puteși“, ori „până unde, dincotro?“

Nenea Eremie vedea bine, că fata are ce are, dar, suflet de tată, o lăsa să-și facă plăcerea. Când era soarele de-o svârlitură

de muchea dealului, au isprăvit cu aratul și s'au pus amândoi pe ruda carului să odihnească, după obiceiul locului, ca să fie pământul cu rod.

— „Dai' tată, cum m'am ostenit azi“, zise fata, vârandu-și șuvițele de păr, scăpate de sub năframă. „Abia apuc s'ajung acasă, să mă spăl de praf și-apoi, rădă-mă cine-o vrea, până îi va ajunge gura la urechi, m'oiu da dorului la culcare. Nici de cină nu-mi mai trebuie, de-ar face mama pan-cove“.

— „Așa să faci, draga tatii“, — îi răspundea nenea Breme, scuturându-și pipa de serum și țărână, — „căci culcatul din vreme și sculatul de dimineața lungește zilele“.

Pe drum, către casă, chiar la crucea Bouarului, Maria se întâlnește cu verișoara sa Paraschivă, care de departe, de-o svâr-litură bună, îi făcu semn, că are să-i spună ceva lucru mare și ea se ajungă mai iute gură'n gură, Paraschiva, încinse pe lambor de din afară cu pleasna biciului. Boii se 'ndemnau și duceau carul greu, încăreat cu gunoi, mai în galop.

— „Hei, văruto dragă, de-ai ști ce-i în sat, ai călea mai îndesat!“

— „Ce-i? Doar, știi, că nu se plimbă roșiorii“ — făcu Maria, — prefăcându-se, că nu-i pasă de nimic.

— „Ai dreptate, că nu se plimbă roșiorii, dar se plimbă alteineva; hei, când îi vei vedea, știi, că nu mai vorbești așa!“.

— „Doar s'o 'mbătat Niculai al Cocosului și face iar paradă? S'o fi strâns iar satul după el“.

— „Ba nu, vărușo, să nu mai stau cu boii'n jugul împovărat și să nu te mai țin aici pe tine de povești, dar au venit niște studenți dela Blaj, frumoși, de să nu-ți mai iei ochii de pe ei. Zice, că au venit să vadă pe unde o fost bătaia acu 's trei ani“.

— „D'apoi, ei cu treaba lor și noi cu năcazul nostru, vărușo dragă. Acum du-te și tu să nu te apuce seara și eu, spun drept, mă grăbesc, sunt așa de obosită, că nu mă arde de studenți“ — încheie Maria, plecând în josul drumului.

În sat, fierbere mare. Pe păreți hârtii roșii vestesc sătenilor, că studenții sosiți vor da un teatru în școală. Sunt poftiți toți să vină. Cine vrea plătește cât îl lasă punga, cine nu, va intra și de pomană.

Studentii erau împrăştiaţi pe la porţile oamenilor. În jurul lor se strâneau copii, femei, fete şi moşnegi. Studentii spuneau lucruri din satul vlădicului; oamenii ascultau, îmbrăţişându-i cu privirea.

Maria, când a văzut pe cel dintâi student — în haine de cercetaş — s'a mirat întrebându-se tare: „oare ce cătane-s ăştia?”

— „Cătane, cari se bat cu cărţile şi cari în loc de ouă, fură inimi“, răspunse cercetaşul, apropiindu-se de fată.

— „O fi“ — răspunde fata curajioasă, — „dacă veţi putea“.

— „Putem, numai poşteşte de seară în şcoală“.

Cercetaşul, un băiat ca un înger — vorba Mariei, — se întoarse din drumul unde plecase şi se legase de fată, ca scaiul de oaie, petrecându-o cuviincios până acasă.

Mariei părea că îi e ruşine de oameni şi frică de gura satului şi l'ar fi rugat să-i dea pace, dar băiatul deja îi furase minţile.

Ajunşi la poartă, cercetaşul îi întinse mâna prietineşte, zicându-i: „la revedere, la şcoală“. Maria i-a întins-o pe a ei, înroşindu-se până după urechi. Când să intre în

cașă, cineva de sub frăgarul din curte o agrăiește: „ai venit Mario?“ Era un alt cercetaș, tot așa frumos ca cel dintâi și care era învartit cu încă unul la cantorul Eremie, tatăl Mariei.

Maria a uitat oboseala. S'a încuiat repede în casă, s'a spălat, pieptănat, și-a scos hainele cele nouă din ladă. Imbrăcată, ca de Paști, a eșit în curte.

— „Bună seara, domnișorilor!“ Iertați, că adinioară, nu v'am mulțumit, eram desculță și plină de praf, ca un cărămidar“.

Cercetașii — acum erau amândoi în curte, — nu ar mai fi cunoscut-o, dacă nu i-ar fi agrăit dânsa, așa s'a schimbat.

Fetei în sara aceea nu i-ar fi trebuit de cină, de i-ai fi dat și pancove.

Domnișorii au luat-o între ei și au dus-o la petrecere. După teatru au jucat-o toți cercetașii, chiar și cei mai mititei. Un joc frumos, cuviincios și lin.

Maria era fericită. Cea mai mare și însemnată zi din viața ei. De multe-ori a auzit vorbind de studenții cercetași, dar acum, când îi are în față, le privește în ochii aceia curași, visători, Maria se simte în raiu.

Ea, fata cantorului Eremie, care a umblat toată ziua desculță și a mâncat pită cu slănină în brazdă, să joace cu studenții cercețași, asta e cinste, care nu se poate cumpăra din orice prăvălie.

În ziua următoare, — era Duminică, — Maria a pus flori în chipiutele domnișorilor. l-a urmat la biserică, iar la gară a mai jucat odată cu domnișorii.

Era toată voie bună. Când trenul s'a pus în mișcare și batistele ce fluturau în bătaia vântului, abia se mai zăreau, ca niște fluturi, Maria și-a șters ochii cu năjrama din mână și m'a întrebat întristată:

— „Depart-e-i orașul lor, domnule învățător?“

La stâna lui Oușanu.

— „Măi băieți“, — încep baciul, prinzând între degetele-i solzoase un cărbune, — „să vă spun și eu o pățanie din tinerețe, ca și care voi nu ați pățit“. Aci baciul rupse firul vorbei și apăsând cu arătătorul dela stânga jarul, pe jumătate stâns, în luleaua-i

arsă de serum, pâcăi din gură, chemând pe dracu pe găuricea țevei: pâc, pâc, pâc... pâc...

— „No, s'auzim baciule pățania, să vedem ce ispravă făcuși dumneata, pe vremea când era oaia cu o dutcă, iar berbecul cu un zlot rău“, — stărui cel mai voinic dintre ciobani, trântindu-se ca o mătăhală, cu cojocul lui din șapte oi, pe priedul ridicat din trunchiuri de brazi neciopliți. Ciobanii ceialalți râseră cu poftă de vorbele acestuia și stăruiau cu toții:

— „S'auzim baciule, s'auzim, că de nu, ne prinde somnul și-ți rămâne isprava neștiută“.

— „Ba, ne-om pune și-ți vom lua altul vorba din gură“, — întregește al doilea.

Baciul pâcăia des din lulea și făcu semn cu mâna să mai aștepte, până iau cocenii foc.

— „Tăieți-mă“, — prinde vorba un altul, — „că de aceea nu i-se aprinde pipa baciului, că o vrut să spună o minciună prea mare“.

— „Cu coarne“, — innădește cel mai tinerele.

Abia acum îi luă tutunul foc. Baciul, slobozind câțiva nouri de fum, se lungi pe pân-tee lângă foc și începu :

— „Eram strungar la Oușanu-bătrânul, la tatăl Oușanului de azi. Aveam vre-o patru-sprezece, cincisprezece ani. Într'o seară, așa, după mulsul oilor, deși vremea era liniștită, se ridicase din iezărul mic un nou-raș, cât o gură de fum. Știam, că de câteori se ridică neguri din iezărul mic totdeauna avea să se schimbe vremea. Da nu ne gândeam că se apropie așa iute mânia lui Dumnezeu. Eram chiar la cină, când de-odată, așa, fără de veste, se porni o furtună, băieți, — cum n'am mai văzut până atunci și nici de-atunci înapoi. Ceriul era închis, ca cu ușa iadului. De-asupra Vârfului clocotea văzduhul. Trăznetele urmau unele după altele. Aci era întunerec, de nu-ți vedeai vârful nasului, aci luminau munții, de părea, că s'a aprins pământul. Apoi se porni o vijelie, ca la sfârșitul lumii. Sburau scândurile de pe coperișul stâniei, ca aschiile din topor. S'auzeau brazii rupându-se în două și frozneau fagii smulși din rădăcini, ca gătejele uscaie sub labele ursului.

„Oile s'au fost împrăștiat, umplând pământul. Nici un sunet de clopot nu se auzia în clocotul acesta de iad. Câinilor li-s'au legat limbile și noi stam ghemuiți, unul în altul, tăcuți, cu gândul la Dumnezeu.

„Intr'un târziu, se mai potolise furtuna și prin coperișul spart al stâniei zărirăm câteva stele strălucind voioase. Atunci prinserăm cu toții viață. Baciul porunci îndată să ieșim, să strângem oile la târlă. Ne spuse care încătrău să mergem și ne învățase, dacă cumva cineva se va pierde sau va da de alt rău, să dea trei chiuituri, ca să se știe că sunt de-ai noștri. Eu aveam să apuc pe calea de sub piscul Turcului. Imi luasem măciuca cea ferecată pe opt locuri și cu inima cât purecele, intrasem în umbra brazilor, orbecam, ca'ntr'un iad. Nu se auzia nici o suflare, nici o mișcare. Doar câte-o pasere speriată, pe care o stârneam din culcuș, tulbura liniștea asta de mormânt. Inaintam eu pe cale, cât pe picioare, cât pe brânci, ascultând, dibuind și rugând în taină pe Dumnezeu, să-mi fie de pază. Nu știu până unde voi fi ajuns, destul, că stând locului și ascuțindu-mi urechile, aud pași

greoi, sub cari trosneau uscăturile. Se apropiase de mine. Imi dasem seamă, că era ursul.

„Ce era să fac? Aș fi chiuit, dar ceva mă strângea de gât. M'aș fi mișcat înainte sau înapoi, dar ceva m'a împlântat în pământ, că nu-mi puteam scoate picioarele.

„Cât ai clipi din ochi mi-am adus aminte de toate pășaniile, câte le-am auzit, că le-au pășit oamenii cu ursul. Pașii se apropiau tot mai mult. Atunci, fără să știu ce fac, bag mâinile pe mânecile cojocului, îl strâng în jurul trupului, îndes căciula bine în cap și mă las jos. Ursul era lângă mine, îi simții răsufierea. Eram jumătate mort, numai prin șira spinării mai simțiam niște furnicări.

„Odată simțese o lovitură moale în partea stângă. După asta alta, în dreapta. Ursul mă lovea cu labele, cum lovește mâța șoarecele, când îl pregătește de masă. Încă câteva lovituri și simțese cum mă ridic în slavă. Eram în gura ursului. Simțese lovituri la cap, picioare. Ursul sărea peste bușteni răsturnați, lovind cu mine'n ei fără nici o milă.

„Imi luasem grija dela viață și dori-
am să se isprăvească mai iute cu loviturile tot
mai dese. Prind inimă și încep a sbiera cu
gura în cojoc: „hoa, ursul, măă, hoa, ursul,
măăă“ — cât mă lua gura. Ursul se oprește
locului și ascultă. Eu tac. Când pornește
peste râpi și bușteni încep și mai tare: „hoa,
ursul, măă, hoa, ursul, măăă!...“

„Ursul se oprește, îmi dă o isbitură de-un
copac, de-am gândit, că mă fac prav și
tunde-o la fugă. Când m'am trezit, eram c'o
mână ruptă, fără căciulă și picioarele și
capul umflate de lovituri.

„Așa am pățit eu cu ursul“, încheie baciul
povestea, pe când sus de-asupra vârfului se
auzea hăulitul lupilor, iar jos în vale, câinii
se zoleau în așteptarea primejdiei.

Caii lui Pintilie.

Zic că-i păcat să râzi de năcazul omului.
Așa o fi, zău, că năcazu-i năcaz, nu-i de-a
face din el haz. Dar, ce drac să-i faci când
năcazu-i de așa, că în loc să ți se înmoaie
inima, ți-se întinde gura.

Uite-l pe Pintilie al Strungariului, om în toată firea, aș putea zice om cuminte și cu scaun la judecată, și a ajuns să râdă și copiii de el.

Il împinse păcatele să ia și el doi cai dela împărăție spre folosință. Ci-că venind cu ei legați de șiregla vecinului s'ar fi lăudat, că acum când îi va prinde la căruță și popa va trebui să-și ridice pălăria înaintea lui.

— „Când le-oi da frâu, prăpădesc tot ce-mi iasă înainte“, ar fi mai zis Pintilie.

Și-acum iată-l, că stă în mijlocul uliții, încunjurat de-o lume, care râde de el și de caili lui lăudați. Multă cânie mai poate zăcea și-'n calul nărașos. Il iai cu binele, sare-'n două picioare, îl netezești cu biciul, merge cu coada înainte. Așa-s caili lui Pintilie. Și dac'ar fi unul mai cuminte ca celalalt, poate s'ar ajuta omul să-și târâie căruță în curte, să scape batăr de gura satului. Dar nu. Cezar mai mișel ca Dili și Dili mai îndărătnic ca Cezar.

Pintilie, roșu de mânie, ca un rac fiert, își șterge sudorile de pe frunte cu mâneca surtucului, scrâșnește din dinți, ca o neveriță, care sparge alune și când din căruță, când de jos își împintenă caili la drum.

Lumea se strânge tot mai îndesată în jurul cailor și a căruții, iar Pintilie, obosit de bătut și de întinsul frânelor, stă cu ochii fîntă spre cai, plăsmuind — cine știe ce plan drăcesce în mintea lui.

Gurile nu tac, fiecare are ceva de spus :

— „Frumoși cai!“

— „De n’ar avea nărav, n’ar fi cai în sat, să-i întreacă“.

— „Merg ei, numai până s’or deda cu locul“.

— „Și cu stăpânul“.

— „Si cu fânul“.

— „Măi Pintilie, ian încearcă și le leagă ochii!“

Pintilie, cât de voie, cât de nevoie, dar o face. Aduce două ștergare, le leagă ochii. Dar acum să fi văzut cai împărătești. Săreau și se ridicau în picioarele de dindărăpt, ca și caii din comedie. Sforăiau de credeai, că le-ai pus jar sub nas. Se trăgeau înapoi, gata să ajungă cu căruța în celalalt cap de uliță, da’ ’nainte nici un pas.

— „Ian să încercăm altceva“; zise Ion Sădeanu, care slujise înainte de război la husari.

— „Hai Pintilie, urcă-te aici lângă mine în căruță“.

— „Prinde hățurile în mână și dă-le drumul, dar grijește să nu prăpădești pe cineva“.

Amândoi se așează pe lada căruței, apoi Ion, punându-și mâna dreaptă la gură, în formă de trimbiță, începu a sufla: Tra-ra-ra, Tra-ra-ra-ra...

Și, în hohotul copiilor, caii începură a păși tacticoși. Și au plecat urnind căruța din locul, unde de două ceasuri lumea se oprise în jurul ei.

De-atunci Pintilie, când mână caii din căruță, nici de părintele satului nu-și mai ridică pălăria, căci o mână o are pe hățuri, iar una la gură, suflând în ea, ca în trimbiță: tra-ra-ra-ra, tra-ra-ra-ra-ra...

Ce să le faci, dacă-s caii învățați să meargă numai pe muzică? Și cu tot păcatul, lumea nu se oprește de-a nu râde de năcazul lui Pintilie.

Norocul lui Vârtolomei.

Gura satului vorbește multe. Lelea Savina, vecina lui Vârtolomei, se joară pe toți sfinții din ceriu și pe toate mironosițele din călindar, că l-a văzut pe Dârtolomei săpând în grădină, lângă părul cel turcesc, de unde a scos o căldare cât un cazan, plină cu bani, tot galbini scilicicioși ca soarele.

— „Dă mai mirați, că de unde-i ajunge lui pe haină îmblănită cu miel ca mărgeaua și pe cizmă cu tureci ca oglinda?“ — întreabă Savina, de câteori vine vorba de avuția lui Vârtolomei. Și-apoi, ca întrebarea ei să nu rămână fără răspuns, tot dânsa o ia înainte :

— „Poate, zău, că până s'or găta gologanii, aduși de Ueigă-l toaca, are de unde-și împopoța toată casa“. Și apoi ca o mângâiere întotdeauna adaugă :

— „Dar las', că s'or găta ei odată și atunci să vedeți pe Vârtolomei suflând în păsat“.

Dar nu-s mulți în sat, cari cred în vorbele Savinii.

„Doar' n'o fost nime atât de prost, să-și îngroape banii în pământ“, zic unii. „Și chiar dacă ar fi găsit comoară, banii de pe vremuri, nu se mai caută azi“, judecă alții.

Până când lelea Savina se ține de comoara lui Vârtolomei, ca scaiul de oaie, lelea Rusanda, cumnata Savinei, stă să ia otravă pe ce știe ea.

— „Mi-o spus tată-meu, Dumnezeu să-l odihnească, că a văzut cu ochii lui, când tatăl lui Vârtolomei, Toderuț bătrânul, a ridicat de jos, în târgul Pietrișului, un săculeț plin-plinuț cu bani tot de galbini“.

Hei, dar gura satului, nu stă numai din lelea Savina și din Rusanda. Gura satului are multe limbi și câte limbi, atâtea povești, despre bogăția lui Vârtolomei.

Și până ce alții se frământă: de unde poate Vârtolomei să aibă de toate, dânsul își vede de treabă și nu se încurecă în flecăririle ce se țin în jurul lui și-a gospodăriei sale.

Adevărat că Vârtolomei n'a putut moșteni dela părinții săi nici un meșteșug de-a strânge avere. Tatăl său era un om, care se mulțămia cu puțin și trăia după cum erau vre-

murile: ieri mai bine, azi mai rău, după cum se nimerea.

Când a fost Dârtolomei de anii însurăturii măsa îl pisa într'una:

— „Măi Dârtolomei, ian uită-te după una bănoasă, că vezi tu cât e de rău sărac“.

Bătrânul Toderuț, când o auzia, se răstrea furios:

„Mai tacă-ți melița, hârbleadă. Pare că n'am văzut oameni săraci, trăind mai bine ca mulți bogați. Dragoste și înțelegere să fie, celelalte-s la Dumnezeu“.

Și firea lui Dârtolomei a înclinat mai mult spre sfaturile tătâ-ne-so, decât spre ale mamei sale.

S'a căsătorit, luând de soție o bunătate de fată, că rar să-i afli păreche.

Sofia, când a intrat în casa lui Toderuț, ca nevasta lui Dârtolomei, pe lângă doi juncani, o vacă cu lapte și o ladă încărcată cu haine, a mai adus o comoară: hârnicia. Cea mai mare plăcere și-o afla în lucru, alături de bărbatul ei. Așa a fost dedată de mică, dela părinți, să muncească. În lucru era de-o veselie rară și se ferea ca de foc să supere cu purtarea ei sau cu vre-o vorbă pe careva din ai casei.

Soacră-sa, bătrâna Măriuța, mama lui Vârtolomei, își mai arăta colții din când în când, mai cu seamă la început:

— „E sâta nouă, Vârtolomei așteaptă până se mai învechește, și-apoi să-mi zici mincinoasă, până la moarte“.

Sofia făcea spor în toate. Dintr'un ban făcea patru și din nimica știa face ceva; vorba bătrânului Toderuș.

În câțiva ani, casa lui Vârtolomei, s'a schimbat în casă de om înstărit. Era o binecuvântare în toate câte se țineau de el și gura satului nu putea să strice nimica.

Când lelea Savina aducea iar odată vorba de comoara lui Vârtolomei, bătrânul Rădoi se amesteca în vorbă:

— „Da, da, Vârtolomei a găsit o comoară: pe Sofia“.

Lelea Savina și cumnată-sa Rusanda și încă vre-o câteva de pănura lor erau gata să s'aprindă de mânie:

— „Sofia? O proastă, care lucră de-și dă'n cap. Las' să i-se gate numai galbinii!“

Rădoi însă nu tace:

— „Cu Sofia n'ajungeți voi, să vă puneți toate laolaltă. Aceea plătește mai mult decât o comoară“.

Hohoacă.

Nu-l chiamă așa. Numele adevărat îi e : Ion Breazu. Hohoacă e numele de batjocură. Nu se știe, cine l'o fi botezat așa, dar l-a nimerit, cum zice proverbul : „la așa cap, așa căciulă“ ; la așa om, așa nume.

E croit, cum s'ar spune, ca din bardă. Cap mare, niște picioare ca de urs. Când merge crezi că se'niaptă să prindă pământul în brațe. Hainele sunt așezate pe el ca cu furca. Pălăria înfundată până peste ochii, cu cari se uită la om, ca vițelul la poarta cea nouă. Aripile surtucului îi flutură'n vânt, ca aripile unui liliac. Nici când nu poartă cămașa încopeiată la gât. Din opinci îi rămân în urmă tălpigile, ca două lopeși îndoicioase. Când coboară Poteca Turcului crezi că se prăvale o elae de fân.

Rar, când iasă în sat, se strâng copii în jurul lui, ca în urma ursarului. Cei mai mici fug de el, mâncând pământul, cei mai ridicați mai slobod câte-o batjocură printre dinți :

— „Hoaca-toaca, hoaca-toaca!

Atunci i-se umflă gâtul ca la un curean înfuriat și răcenește ca un taur.

— „Să nu pui mâna pe voi, că vă omor!“

Și câtu-i Hohoacă ăsta de caraghios, a făcut și el armată, în rând cu cei mai chipeși ficiori ai satului.

L'a trimis careva, din răs, poate, ori într'adins cu un transport de cai. Mai târziu a ajuns, din greșală sau din voie, între ceice săpau șanțuri. Pe urmă, când se clătinau austriecii în fața Italianilor, a ajuns în linia întâi de luptă. La câteva săptămâni de petrecere pe front, a ajuns prizonier în Italia.

Și știți cum s'a purtat Hohoacă? — S'a îmbiat cu cei dintâi legionari, să meargă pe front, să lupte alături de Italiani.

De câte ori văd pe ștregarii de copii, cum îl batjocoresc „Hoaca-toaca“, îmi vine să prind eu bolovanul, să arunc după ei, în locul lui Hohoacă. Inzădar le spun, că Hohoacă e vrednic să-și ridice omul pălăria înaintea lui, ei râd, să se prăpădească. Dar au dela cine învăța să nu cinstească pe sufletul acesta de om. Când am spus părinților mai multor copii, ce a făcut Hohoacă, prin curajul său, când s'a îmbiat se meargă pe front alături de Italiani, au răs, să li-se rupă baierile inimii :

— „Ce cătană tistașe o fi fost Hohoacă. S'or fi mirat Telienii de el, ca de Ueigă-l crucea“, și râdeau, care pe întrecute.

Ce păcate!

Lelea Lina.

N'are mai mult ca patruzeci de ani. Scurtă, butucănoasă, ca un butoi de zece vedre. Sbârciturile obrazului taie brezde adânci în fața-i rumenă și cărnăoasă. De sub marama aruncată mai întotdeauna ca la întâmplare, se arată printre firele negre de păr, ici-colea, câte unul alb ca zăpada.

Lelea Lina e văduvă de vre-o zece ani. Dăduvia și-o poartă în cinste și omenie. Muncеște în ruptul capului pe moșioara-i rămasă zestre dela părinți și, dacă-i ajunge vremea, ajută vecinilor sau rudeniilor. Celor cari îi muncese cu plugul și carul, lelea Lina, le plătește îndoit și întreit cu palmele-i bătucite de hărnicie.

Numai din ceva i-a dăruit natura acestei femei prea mult. Gura aceea, îmbrăcată în niște buze groase ca slănina, înarmată cu dinți rari și lați ca lopețile, îndrugă mereu,

fără odihnă, ca o meliță în mâinile unei gospodine silitoare.

Să te ferească Dumnezeu să nu ajungi pe gura Linei, că nu scapi până nu-ți scutură tot praful de pe tine. Și rar om în sat să fi scăpat nescărmănat de dânsa.

Ori unde ai întâlni-o, pe calea bisericii, la câmp, pe stradă, dânsa îți dă binețele eviincios și, dacă treci, îți face pomelnicul. Spun ceice o cunosc mai de aproape, că singură fiind, bolborosește ca și când ar vorbi cu cineva. În față nu vorbește pe nimenea. Cel mult dacă are o vorbă de laudă fățarnică. În dos te joacă de fi-se scutură praful din podele.

Când a fost la strâns de fân, la vecinul Laie, dela prânzul cel bun, până spre-a vechernea, a dat gata aproape întreg satul, în frunte cu popă și dascăl cu tot.

De-a trecut pe cărare o femeie cu iia mai nespălată, se uita spre cer și ruga pe Dumnezeu, să trimeată ploaie curată, să-i spele iia nespălată. A trecut una gătită și sufuleată, lelea Lina a spus: „ui la ea, dacă știe, că-i Niculae-al cantorului la coasă sub răchiți, cum se sfârceie toată“...

Când a văzut pe fata primarului desculță, ducând prânzul la lucrători, a spus, că acuş le vinde averea în dobă, iar când a întâlnit-o încălțată cu ghete din oraş, murmură la urechile trecătorilor: „putem noi plăti dări cât de mari, că pe ăştia nu-i mai vedem sătui“ ..

Şi nime nu i-a dat de haz femeii acesteia. Doar numai Dumitraş, vânătorul satului, când e în voie bună, o mai pişcă cu câte-o vorbă ascuțită.

— „Hei, tu Lino, ce păcat, că n'ai avut copii, de bună seamă te-alegeam să-mi fi fost mie euseră şi unuia dintre copiii mei soacră. Pădăreşti harnică şi de omenie. Ar fi avut copilul noroc cu tine“, — aşa a încercat-o odată Dumitraş. Lina s'a făcut, că nu înțelege şi a dat-o pe jelanie:

— „Hei, ce să fac, Dumitraş, dacă nu m'o învrednicit Dumnezeu! Aş fi avut şi eu un sprijin la bătrânețe“.

Odată Dumitraş a pus mai multă paprică în zamă. „Tu Lino, mâne vin mai mulți domni dela oraş şi iasă tot satul la goană de urşi; să vii şi tu, că tu cu gura ta îi scoți şi din fundul pământului. Ți se va plăti bine oste-neala şi darul“. Lina s'a supărat foc pe Dumitraş, dar n'a căreăit una.

De atunci, ori cine urea s'o năcăjească pe Lina, să spună, că mâne e goană'n sat și o înfierbântă, ca și când i-ar pune jar sub călcâie.

Copil desmățat.

— „Nu știu cui să-i samene dracul ăsta de copil“, se jeluia lelea Ană, de câteori Gheorghită făcea câte-o năsdravănie. „Tată-so a fost ca pânea de bun, când o scoți din cuptor. Eu, încă cum mă știți, n'am făcut nimăruia rău, nici cât e negru sub unghie și el, mișelul ăsta, îmi scoate peri cărunți, înainte de vreme. De giaba sfaturile mele, îndemnurile bune-s mazăre pe părete, dojenile mi le ia în răs și mănă mai multă bătaie în zi, decât mămăligă și pâine. Ori zie cătră el: Gheorghită, Gheorghită, poartă-te bine, că ți-i găsi omul și-o fi vai de oscioarele tale, ori spun gardului. Nu știu ce se mă mai fac cu el, că mi-am aprins paie'n cap cu toți vecinii, din pricina lui“.

Invățătorul satului, care asculta cu privirea țântă în ochii vorbitoarei și care cunoștea bine firea neastâmpărată a lui Gheorghită, îi dădu sfatul să stea mai mult

de capul băiatului, să nu-l slăbească de dinaintea ochilor și să nu înceteze a-l îndruma pe calea cea bună. Lelea Ană mulțumi învățătorului pentru sfaturile date și plecă grăbită, cu o față care par'că spunea: de-ale tale am mai auzit eu.

În sat se auzia tot mai des de drăciile și bazaconiile lui Gheorghiiță. Unui vecin i-a muls capra în pălărie, pe o fetiță a împins-o în gârta morii, gata s'o înece, și vârflă la toate, când a făcut foc lângă casa vecinului, aproape să aprindă satul. Și pentru toate oamenii începeau ceartă și amenințau cu bătaia pe mama Ană. Cluj / Central University Library Cluj

Biata femeie se apăra cum putea și spunea la toți, că nu știe ce să se mai facă cu el.

— „De și-ar rupe grumazii, că nu-mi mai este milă de el, nici ca de-un puiu de vraghie“, întăria, năcăjită, lelea Ană, ca să fie crezută de vecini.

— „Să-l văd că se svârcole'n țărână și nu m'aș mai uita la el, ca la un șerpe, călcat de roatele carului“, își descărcă sufletul lelea Ană, când Gheorghiiță a făcut cea din urmă drăcie.

Intr'o zi lelea Ană era cu pânzele la râu. În bolboaca de din jos se scăldau băieții alături de găștele satului. Toată spuza vecinătății era acolo, numai Gheorghiiță lipsia. Mamei i-s'a icuit în cap o bănuială și o cuprinse o temere, că Gheorghiiță iar face, pe undeva, ceva rău. A lăsat pânzele în grija unei cumnate și a plecat în căutarea ștregariului. L'a găsit pe coperișul unui șopron, cu mâna până'n cot în stuful de papură, căutând pui de pasăre.

Când l-a zărit, cocoțat la așa înălțime, i-s'a răcit sângele, de frică. După ce se trezi din amorțala ce-o cuprinse, chiar când să-l cheme cu frumosul, să vină jos, Gheorghiiță greși sprijoana dela picior și lunecă pe coperiș la vale, cu un smoc de papură uscată în mână. O bubuitură închisă, după care urmă în curând plânset, răcnet, văitături de îți lua ăuzul. Gheorghiiță cel neastâmpărat își rupse un picior și o mână. Sbierăturile lui se amestecau cu sughițurile și oțările mamei, care nu mai înceta: „dragul mamei ăl bun, scumpul mamei, să nu mă lași, că mă prăpădesc și eu cu tine“. Într'o alergare se strânse satul jumătate în jurul lui... Copiii stăteau speriați, iar femeilor li-se scurgeau

lacrimi din ochi. Câțiva bărbați, cari s'au nimerit pe-acasă, au venit și ei la locul nenorocirii, ca să lungească sfatul ce i se da mamei.

După ce l'au așezat pe Gheorghiiță într'o căruță cu așternut de fân proaspăt, au prins boii vecinului la car și au plecat aproape toate neamurile, să-l însoțiască în oraș, la spital.

Soarele era aproape de' sfîntit și la poarta încuiată a Anei firul vorbeii nu se mai sfârșia:

— „Dumnezeu nu bate cu bâta“, spunea Niculaie — al clopotarului.

— „Ba, să zicem: Doamne ferește pe tot omul“, adause baba Negoaie.

— „Blăstemele mamei“, se amestecă în vorbă vecina Lina.

— „Ciasul ăl rău“, întregi alta.

— „Noa, las-o și pe Ană! Mai ieri-alaltăieri se jura pe toți sfinții, că nu-i mai este de el, ca de un pui de șerpe, și-acuma sta să-și dea sufletul de plâns“, lungia vorba Stăniloiaie.

— „Suflet de mamă“, oftă bătrâna pre-securăriță, ridicându-se de pe scaun și pornind spre casă.

BIBLIOTECA UNIV

0776 16. VI. 1928

CLUJ

Intemeiată la 1861 de marii metropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiiu și Alex. Sterea-Șuluțiu dela Blaj, de frunțașii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barițiu, Axente Severu, cav. I. Pușcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Rațiu, Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susține biblioteci populare în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susține muzee regionale în centrele despărțămintelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susține case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe ceice nu știu ce și serie). „Asociațiunea” e împărțită în despărțăminte (cereuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

---

Aobnași publicațiile „Asociațiunii“!

„TRANSILVANIA“

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar.

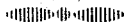
Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii” . . . . . 100 Lei
pentru nemembri . . . . . 200 Lei

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele:

- Nr. 110. Sămânța înțelepciunii, poveste de Maria Regina României;
Nr. 111. Calendarul pe 1924, întocmit de I. Georgescu;
Nr. 112. Gânduri de dat mai departe, de Horia Petra-Petrescu;
Nr. 113. Pentru sările de șezătoare. Material de citit și de răs gândit;
Nr. 114. Inviere și alte poezii de Ioan Boreia.
Nr. 115. Clipe de întremare sufletească. (de citit în șezători.)
Nr. 116. Ieșane dela țară. (Schite din viața țărănească, de Petrea Dascălul.)

Cea mai răspândită publicațiune poporală „BIBLIOTECA POPORALĂ :-: A ASOCIAȚIUNEI“ :-:

e îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunei“
cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunei“ . . . . . 50 Lei
pentru nemembrii . . . . . 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.